

Zápis ze čtvrtého výjezdu Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů na hřbitovech v České republice (dále jen „PSF“)

Královéhradecký kraj (27. března 2018)

Účastníci - PSF: Mgr. Martin Dzingel (místopředseda Rady vlády pro národnostní menšiny, zástupce německé menšiny), Roman Bláha (nezávislý badatel), Ing. Stanislav Děd (oblastní muzeum v Chomutově), Mgr. Milan Mičo (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR), Mgr. Olga Mandová (zástupkyně ukrajinské menšiny), RNDr. Milan Pospíšil, PhDr. Renata Weinerová, CSc. (sekretariát Rady)

Účastníci - místní veřejná správa: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D. (hejtman), J. E. Mons. Josef Kajnek, (biskup KH), Mgr. Tomáš Uhlíř (vedoucí majetkového oddělení biskupství KH), Mgr. Ivan Adamec (starosta Trutnova), Lucie Motyčková (správce hřbitova v Trutnově), Henry Mandys (technik farnosti v Trutnově), Günter Fiedler (zástupce německé menšiny v Trutnově), Mgr. Štěpánka Šichová (jednatelka Společnosti česko-německého porozumění v Trutnově), Milan Pecen (starosta ve Vlčicích), Ing. Jiří Špetla (starosta ve Svobodě nad Úpou)

Úvod

Výjezd do Královéhradeckého kraje byl zahájen 27. března 2018 v 7:00 hod. v Praze a ukončen v 18:45 tamtéž. Nejprve bylo navštíveno krajské a městské zastupitelstvo, poté jeden obecní a jeden městský úřad. Na všech navštívených úřadech byla distribuována příručka pro obce *K péči o opuštěné německé a další hroby na hřbitovech v České republice*. Po jednáních s představiteli veřejné správy byla vždy pro členy PSF umožněna prohlídka místních hřbitovů.

První jednání se uskutečnilo na Krajském úřadě Královéhradeckého kraje. Jednání zahájil hejtman J. Štěpán, který přítomné přivítal. M. Pospíšil představil členy PSF a seznámil představitele kraje s problematikou opuštěných německých hrobů. Upozornil na nedostatečné plnění článků 24 a 30 Česko-německé smlouvy o dobrém sousedství z roku 1992, ve které se český stát zavazuje zajistit uctívání a ochranu opuštěných německých hrobů. J. Štěpán zmínil, že v rámci programu Podpora obnovy venkova je oprava hřbitovních zdí uznána za legitimní náklad. M. Mičo představil nový program ministerstva pro místní rozvoj pod zastřešujícím názvem *Dotace na údržbu a obnovu kulturních a venkovských prvků*, jehož součástí je i podprogram *Dark/grief tourism*¹, který krom jiného podporuje připomenutí významných rodáků pochovaných na území obce. Program je koncipován tak, že je otevřen mnoha projektovým záměrům, musí však cílit na cestovní ruch. Biskup J. Kajnek konstatoval, že dnes se církev snaží oprostít od povinností týkajících se správy majetku, aby se kněží mohli plně věnovat duchovní správě. Proto se církev snaží hřbitovy převádět do majetku obce. S. Děd upozornil, že nejde jen o zastavení devastace hrobů a hřbitovů, ale především o změnu postoje ke kulturně historickým památkám, které německé hroby představují. Jedná se o poslední hmotné památky na německou menšinu u nás, jakousi „kamennou knihu“ na území ČR. J. Štěpán bude o problematice německých hrobů jednat individuálně s jednotlivými starosty v rámci kraje, téma projedná i s Odborem památkové péče. Členové PSF zmínili také možnost adopce hrobů významných osobností a potřebu kulturně historických průzkumů na hřbitovech, které mohou realizovat okresní muzea.

¹ M. Mičo o tomto programu informoval všechny navštívené samosprávy v kraji. Blíže viz <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a-1/>

Druhé jednání se uskutečnilo na městském úřadě v Trutnově. Starosta Trutnova Ivan Adamec zmínil dlouhodobou spolupráci s německým městem Kassel, která byla navázána z iniciativy původních německých rodáků. V oblasti od Jizerských po Orlické hory německé obyvatelstvo tradičně hovořilo *Paurisch* dialektem. Přestože je na městském hřbitově možné najít i řadu opuštěných německých hrobů, město udržuje hroby významných trutnovských rodáků a zachovává historickou paměť i formou pojmenování ulic podle významných rodáků. Starosta s povděkem přijal příručku pro obec. Zvláštní péči by zasluhoval hřbitov zaniklé obce Debrné, který je již po desetiletí neudržovaný. V jeho blízkosti je úložiště popílku z nedaleké tepelné elektrárny, které zamořuje ovzduší mj. radonem. Město Trutnov spravuje 7,5 ha ploch hřbitovů, jedná se o celkem o 5 hřbitovů.

Obr. 1 Městský hřbitov v Trutnově

Třetí jednání se uskutečnilo na obecním úřadě Vlčice. Starosta obce Milan Pecen uvítal existenci příručky pro obec. Představuje pro něj argumentační oporu, o kterou se může opřít při debatách s občany, kteří si stěžují, že německé hroby na hřbitově překáží a jsou bezpečnostním rizikem (náhrobky se kácí). Hřbitov zde původně patřil církvi, ta ho však předala obci. Součástí hřbitova je také kostel, který je osvěcený a je stále ve vlastnictví církve.

Obr. 2 Hřbitov Vlčice

Čtvrté jednání se uskutečnilo na městském úřadě ve Svobodě nad Úpou. Město se stará o dva německé hřbitovy (Svoboda nad Úpou, Maršov I), jedná se o stovky hrobů a desítky velkých hrobek. K jejich rekonstrukci a údržbě jsou podle slov starosty města Jiřího Špetla zapotřebí milióny korun. Starosta se vyslovil pro vyhlášení dotačního „národního programu“ pro záchranu německých hrobů a uchování kulturního dědictví. Město by se podle jeho názoru mohlo podílet např. 15% na celkových nákladech. Před třemi lety město využilo

možnosti dotačního titulu ministerstva zemědělství ČR 16 A, *Údržba a obnova stávajících kulturních prvků venkovské krajiny*² na opravu zdi kolem hřbitova, tento program však neumožňoval opravu zdevastovaných hrobů a hrodek.

Obr. 3 Hřbitov Svoboda nad Úpou (Maršov I)

Poté PSF navštívila hřbitov ve Starém Rokytínku. Jeho majitelem je římskokatolická farnost, Arciděkanství Trutnov. Hřbitov se rozkládá kolem nepoužívaného kostela sv. Šimona a Judy a je až na jeden náhrobek zašlý, nepoživáný. Kostel je postupně opravován místním nadšencem a v roce 2015 za pomoci programu EU (mikroprojekt *Památky blíž českým a polským turistům; Euroregion Glacensis*).

Obr. 4 Hřbitov Starý Rokytín

Zpracovala R. Weinerová, M. Pospíšil

² Blíže viz http://www.mmr.cz/getmedia/8bb88108-2f02-4467-8cf9-fe43f4eb3a56/Vyzva-Priloha-c-2_-_Prilohy-Zasad-pro-zadatele.pdf